

Konkluzje Rady w sprawie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem: zagwarantujmy wszystkim dzieciom w UE dobry start w przyszłość

(2011/C 175/03)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

MAJĄC NA UWADZE:

- konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie z dnia 14 listopada 2006 r. w sprawie skuteczności edukacji i szkoleń i równego dostępu do nich ⁽¹⁾,
- konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie z dnia 21 listopada 2008 r. w sprawie przygotowania młodzieży na wyzwania XXI wieku: program europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa ⁽²⁾,
- konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) ⁽³⁾,
- konkluzje Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie kształcenia dzieci ze środowisk migracyjnych ⁽⁴⁾,
- konkluzje Rady z dnia 11 maja 2010 r. w sprawie społecznego wymiaru kształcenia i szkolenia ⁽⁵⁾;

PRZYPOMINAJĄC, ŻE:

Od zwiększenia efektywności systemów kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach – od wczesnych lat życia dziecka po dorosłość – oraz od wyrównania dostępu do tych systemów w zasadniczym stopniu zależy realizacja celów strategii „Europa 2020”, którymi są inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu ⁽⁶⁾;

POTWIERDZAJĄC, ŻE:

Odpowiedzialność za organizację systemów kształcenia i szkolenia oraz treści przekazywane za ich pomocą spoczywa na poszczególnych państwach członkowskich, jednak współpraca na szczeblu europejskim z użyciem otwartej metody koordynacji oraz efektywne korzystanie z programów UE mogą przysłużyć się rozwijaniu kształcenia i szkolenia o wysokiej jakości, gdyż wspierają i uzupełniają działania podejmowane na szczeblu krajowym i pomagają państwom członkowskim stawiać czoła wspólnym wyzwaniom;

W ŚWIETLE:

Zorganizowanej przez prezydencję konferencji pt. „Doskonała i sprzyjająca równości wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem”, która odbyła się w Budapeszcie w dniach 21–22 lutego 2011 r. i podczas której zwrócono uwagę, że

należy łączyć ze sobą ilościowy i jakościowy wymiar wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a także w świetle komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Agenda UE na rzecz praw dziecka” ⁽⁷⁾;

ODNOTOWUJE komunikat Komisji pt. „Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem: zagwarantujmy wszystkim dzieciom w UE dobry start w przyszłość” ⁽⁸⁾;

UZNAJE, ŻE:

1. Wysokiej jakości wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem ⁽⁹⁾ w krótkiej i dłuższej perspektywie przynosi różnego rodzaju korzyści zarówno pojedynczym osobom, jak i całemu społeczeństwu. Dopełniając podstawową rolę, którą spełnia rodzina, stwarza niezbędną podstawę do przyswojenia języka, do skutecznego uczenia się przez całe życie, integracji społecznej, rozwoju osobistego i szans na zatrudnienie. Wypracowanie u dziecka w kształtującym je okresie solidnych podstaw spowoduje, że później będzie ono uczyło się z większym powodzeniem oraz będzie bardziej skłonne robić to przez całe życie; skutkiem będzie wyrównanie wyników edukacyjnych i obniżenie kosztów społecznych w postaci niezrealizowanych talentów oraz publicznych wydatków na opiekę społeczną, zdrowie, a nawet wymiar sprawiedliwości.
2. Wysokiej jakości wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem jest korzystna dla wszystkich dzieci, szczególnie jednak dla dzieci wywodzących się ze środowisk defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym, środowisk migranckich lub romskich, a także dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym niepełnosprawnych. Pomagając niwelować różnice w osiągnięciach i wspierając rozwój poznawczy, językowy, społeczny i emocjonalny, może przyczynić się do przerwania spirali defaworyzacji i braku zaangażowania, które często skutkują przedwczesnym kończeniem nauki i przekazywaniem ubóstwa z pokolenia na pokolenie.
3. W związku z tym zapewnienie wszystkim dzieciom równego dostępu do dobrej jakościowo wczesnej edukacji i opieki może zdecydowanie przyczynić się do sukcesu strategii „Europa 2020”, a zwłaszcza do osiągnięcia dwóch wymiernych celów UE: obniżenia odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poziomu poniżej 10 % oraz zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 milionów.

⁽¹⁾ Dz.U. C 298 z 8.12.2006, s. 3.

⁽²⁾ Dz.U. C 319 z 13.12.2008, s. 20.

⁽³⁾ Dz.U. C 119 z 28.5.2009, s. 2.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 301 z 11.12.2009, s. 5.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 135 z 26.5.2010, s. 2.

⁽⁶⁾ Konkluzje Rady Europejskiej z marca 2010 r. – dok. EUCO 7/1/10 REV 1.

⁽⁷⁾ Dok. 7226/11 – COM(2011) 60 wersja ostateczna.

⁽⁸⁾ Dok. 6264/11 – COM(2011) 66 wersja ostateczna.

⁽⁹⁾ Na potrzeby niniejszych konkluzji termin „wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem” oznacza wszelkie rozwiązania co do edukacji i opieki nad dzieckiem od jego urodzenia do podjęcia przez nie obowiązku szkolnego – niezależnie od miejsca, finansowania, godzin otwarcia czy treści programowych – i obejmuje także wychowanie przedszkolne. (Źródło: OECD *Starting Strong I* (2006), s. 7.)

4. Ponadto, jako że wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem pozwala wcześniej wykrywać problemy w nauce i wcześniej zainterweniować, może pomóc rozpoznać dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych już w młodszy wiek i w miarę możliwości ułatwić ich integrację w szkołach ogólnodostępnych.
5. Choć w ostatnich latach państwa członkowskie generalnie dokonały postępów w udostępnianiu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, potrzebne są dalsze starania, by można było zrealizować cel uzgodniony w kontekście strategicznych ram współpracy „ET 2020”⁽¹⁾, a mianowicie sprawić, by do roku 2020 wskaźnik uczestnictwa w takiej edukacji i opiece wyniósł 95 %, a zwłaszcza by większy dostęp do nich zyskały dzieci ze środowisk defaworyzowanych.
6. Zapewnienie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem charakteryzującej się wysoką jakością jest równie ważne jak ich dostępność i przystępność, należy więc poświęcić uwagę takim kwestiom, jak środowisko i infrastruktura, personel, program nauczania, zarządzanie i zapewnianie jakości.
7. Na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym potrzebne jest systemowe i bardziej zintegrowane podejście do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, w tym zaangażowanie wszystkich stosownych zainteresowanych stron, również rodzin, oraz ścisła współpraca między różnymi sektorami polityki: edukacyjnym, kulturalnym, społecznym, pracy, opieki zdrowotnej i wymiaru sprawiedliwości.
8. Istotne jest zwiększenie udziału mężczyzn we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem, tak by zmienić nastawienie społeczne i pokazać, że nie tylko kobiety potrafią uczyć dzieci i opiekować się nimi. Możliwość obserwowania wzorców obu płci jest dla dzieci korzystna i może pomóc przezwyciężyć stereotypowe postrzeganie płci. Placówki, w których obecni są przedstawiciele obu płci, pomagają dzieciom w poszerzaniu doświadczeń i mogą również przyczynić się do ograniczenia segregacji płci na rynku pracy.
9. Wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem zwykle poświęca się mniej uwagi niż innym etapom kształcenia i szkolenia, choć istnieją dowody na to, że efektywne inwestowanie w dobrą jakościowo edukację w pierwszych latach życia dziecka jest dużo skuteczniejsze niż późniejsze interwencje i przynosi znaczne korzyści przez dalsze życie, zwłaszcza w przypadku osób defaworyzowanych.
10. Na szczeblu UE przeprowadza się stosunkowo niewiele badań i gromadzi niewiele informacji, które dotyczą edukacji małych dzieci i które mogłyby służyć do kształtowania i wdrażania strategii politycznych w tej dziedzinie w państwach członkowskich. Należałoby powszechniej udostępnić istniejące wyniki badań i uzupełnić je obszerniejszymi badaniami nad wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem i ich wynikami we wszystkich państwach człon-

kowskich, uwzględniając przy tym różnorodność kulturową i rejestrując przykłady sprawdzonych rozwiązań i zdobytych doświadczeń;

ZGADZA SIĘ, ŻE:

W sprostaniu dwojakiemu wyzwaniu, którym jest z jednej strony zapewnienie wszystkim dzieciom równego dostępu do wczesnej edukacji i opieki, a z drugiej – zwiększenie jakości oferowanych usług, mogłyby pomóc następujące środki:

1. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakościowo i inkluzywnej wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, zwłaszcza dzieciom wywodzącym się ze środowisk defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym, środowisk migranckich lub romskich, a także dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym niepełnosprawnym.
2. Opracowanie efektywnych modeli finansowania, w tym finansowania celowego, które przewidywałyby odpowiednie połączenie inwestycji publicznych i prywatnych, biorąc pod uwagę sytuację krajową i lokalną.
3. Promowanie w sposób holistyczny międzysektorowego i zintegrowanego podejścia do opieki i edukacji, tak by zaspokoić wszystkie potrzeby dzieci: poznawcze, społeczne, emocjonalne, psychiczne i fizyczne, oraz zapewnić ścisłą współpracę między osobami sprawującymi opiekę domową a osobami zajmującymi się wczesną edukacją i opieką, jak również pomóc dzieciom płynnie przechodzić z jednego szczebla edukacji na drugi.
4. Wspieranie profesjonalizacji pracowników zajmujących się wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju kompetencji, kwalifikacji i warunków pracy tych osób, a także zwiększanie prestiżu tego zawodu. Ponadto opracowanie strategii politycznych służących przyciągnięciu do tego sektora odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, szkoleniu ich, zatrzymaniu w zawodzie i zwiększaniu równowagi płci.
5. Promowanie planów i programów nauczania dostosowanych do poziomu rozwoju dzieci i umożliwiających nabywanie zarówno umiejętności poznawczych, jak i innych, a równocześnie uwzględniających wagę zabawy, która także jest kluczowa podczas nauki we wczesnych latach.
6. Wspieranie rodziców jako najważniejszych wychowawców dzieci w ich wczesnych latach życia i zachęcanie podmiotów zajmujących się wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem do prowadzenia pracy w ścisłym partnerstwie z rodzicami, rodzinami i społecznościami, tak by zwiększyć wśród nich wiedzę na temat możliwości oferowanych przez wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem oraz na temat znaczenia nauki od najwcześniejszych lat.
7. Sprzyjanie zapewnianiu jakości przy udziale wszystkich kluczowych zainteresowanych stron, w tym rodzin.

⁽¹⁾ Zob. załącznik I do konkluzji (Dz.U. C 119 z 28.5.2009, s. 7): *Do roku 2020 co najmniej 95 % dzieci w przedziale wiekowym od czterech lat do wieku podjęcia obowiązku szkolnego powinno uczestniczyć w edukacji elementarnej.*

W roku 2008 średni europejski wskaźnik uczestnictwa wynosił 92,3 %.

8. Promowanie europejskich badań i gromadzenia danych w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, w stosownych przypadkach we współpracy z organizacjami międzynarodowymi, tak by wzmocnić bazę informacyjną na potrzeby kształtowania polityki i realizacji programu w ramach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem;

ZWRACA SIĘ ZATEM DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, BY:

1. Zbadały i oceniły istniejące usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, to znaczy ich dostępność, przystępność i jakość – zgodnie z założeniami niniejszych konkluzji.
2. Zadbały o wprowadzenie środków mających zapewnić wszystkim dzieciom równy dostęp do wczesnej edukacji i opieki i zwiększających jakość tych usług.
3. Skutecznie inwestowały we wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem, pobudzając w ten sposób długotrwały wzrost;

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI, BY:

1. Wspierała państwa członkowskie w identyfikowaniu sprawdzonych rozwiązań i strategii politycznych oraz wymianianiu się nimi za pomocą otwartej metody koordynacji.
2. Poszerzyła bazę informacyjną w przedmiotowej dziedzinie, opierając się na wynikach badań międzynarodowych

i uzupełniając je wynikami badań ogólnounijnych oraz ułatwiając dostęp do nich.

3. W kontekście strategicznych ram współpracy „ET 2020” monitorowała i raportowała postępy w realizacji celu ustanowionego w tych ramach w odniesieniu do uczestnictwa we wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz postępy w osiąganiu celów wyznaczonych w niniejszych konkluzjach, tj. szerszego dostępu i lepszej jakości;

ZWRACA SIĘ TAKŻE DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, BY PRZY WSPARCIU KOMISJI:

1. Współpracowały – w ramach otwartej metody koordynacji – ze stosownymi sektorami (np. edukacyjnym, kulturalnym, społecznym, pracy, opieki zdrowotnej i wymiaru sprawiedliwości) w zakresie przedmiotowej polityki – przy udziale wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron, po to by stworzyć na szczeblu europejskim narzędzia referencyjne, które pomogą opracowywać na właściwym szczeblu: lokalnym, regionalnym i krajowym strategie polityczne w dziedzinie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem.
2. Bez uszczerbku dla negocjacji nad przyszłymi ramami finansowymi, efektywnie korzystały ze wszystkich stosownych instrumentów UE w dziedzinie uczenia się przez całe życie i badań, a także z europejskich funduszy strukturalnych – zgodnie z celami strategii „Europa 2020” – z myślą o promowaniu powyższych celów.